

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3

Fylke: Trondheim

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Nordsisa

Emne: Bygget

Bygdelag:

Oppskr. av: Gunnar Uggvald

Gard:

(adresse): Terrassen i Bygget

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Egen.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Bare ordet heim bruktes. (heim, ei, heima, heiman)
Dadet bygge kjemmes av folk, men bruktes ikke
2. Vanligvis bare av natursten - bare for specialverktøy av kunststen. Naturlig stein finnes flere steder i bygden. f.eks. i Idoggjenn-Njundne (lappisk) og Sakkaravanka (finsk Sleirdalen). Det var særlig lappene som bar heimer med til bygda og solgte. En del natursten var i handelen fra et sted i Nordland fylke. I Bergskogen ble det ca 1930 ifangt ett brunt korn av en del bygger eller forbruker.
3. De redskap ble først slipt på rund stein og etterpå bygget. - bare barberkniven ble slippet på kunststen
4. Det var en gammel finsk lander (død ca 1910) som bymest ^{på jern} eger med hammer, men det var gjær av finsk fab. de ble kjøpt enten på Skibom eller Borskop marked. Jär (uten l), en, jærn, jærn. Alle gjær av norsk type ble slipt.
5. Det slippsten kjemmes ikke. - Da atmarksletten var (og er) vanlig, tok man enten en liten slippsten med seg, eller hadde en stående i slittene over fra år til år. Skiphem er nok gammel da det i tett skog er funnet slippstener - delvis med folen i behold.
6. Gjær brukte man så lenge bygget "bit" på den (beit)
7. Bare en slags bygge er kjemt
8. Da man baute gjær på øret (ärve, et, ärvan)

2
slippte man den fastsvoret. I utmarksstøtten kunde det hende
at man hadde med løse ^{Ljær} ~~Ljær~~ som ble byttet efter
kvert som de ble "ukvasse". (Ljær består av blåe, et
blaan, ryggen, tota og festepiken.) Vanligvis slipper
man løse Ljær med eggen mot sig. Noen slipper den med
eggen fra sig, men det er sjeldnere.

9. Man støtter Ljær med armet opp mot skuldren og
"heiver" den (heime, heina, heima)

10. Heimholken (^{høst} h₁alk, en, h₁alken) er det vanlige ord. Heim-
kuret og heimkoppun brukes også.

12. Vanligvis fisket man heimholken til beltet på høire side
bak. Man også sett den fisket til beltet på venstre side
foran. Opså i ren over ^{v.} skulder, krusende bak på v. side

13. Bygnerne fiskes med vann. Til finheining brukes
man ofte olje, særlig på kunststen, til spesiabredskaps

14. Man i et enkelt tilfælde hørt ordet "heim-mel". Det var av
en mann som skulde kunne mere enn søtt Føllivord.
Om han brukte mellet er ikke godt å si, men ikke utrolig
for ham laget mange "medisiner".

17. Både bygner og sljåstener sies å bli bedre hvis man
lar dem ligge i jorden - helst over vinkeren. De skulle
da ikke vare så harde lenger

18. Ikke hørt om at bygnet taler. Men det var vanlig
å høre at "heima säng godt hos N. N." Hvis heima
sang godt var det merke på at vedk. kunde heime.
I virkeligheten er det Ljær som "senger".

19. Ikke hørt om at den bli sagt noe når man
spytter på bygnet

4638

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

